

Täysistunto

Tiistai 11.6.2024 klo 14.01—20.50

15. Hallituksen esitys eduskunnalle valtioneuvoston lainanottovaltuuden muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 56/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 8/2024 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 8/2024 vp. — Keskustelu alkaa. Edustaja Lyly.

Keskustelu

20.19 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa on puhuttu vuoden aikana aika paljon velasta ja velan määrästä. Sen takia vähän ihmettelenkin, että täällä ei ole tämän enempää porukkaa keskustelemassa tästä tärkeästä kysymyksestä. Tässähän itse asiassa määritellään 205 miljardin velkakatto, ja tähän on yksi ydin tässä tilanteessa. Ja kun on paljon puhuttu julkisuudessakin, että Suomenkin pitäisi määritellä velkakatto, niin tässä meillä on velkakatto.

Itse tätä mietintöä kun luin, niin tämä on varsin lyhyt mietintö ja tässä on hyvin yksityiskohtaisesti vain todettu, että nostetaan tämä taso 205 miljardiin ja sitten 35 miljardia on näitä lyhytaikaisia lainoja. Tosiasiassa kuitenkin tämä on vähän laajempi kokonaisuus. Kun tätä velkaa katsotaan, korkotaso on muuttunut. Tuossa kun katsotaan valtioneuvoston julkaisuihin viime vuodelta, miten valtionvelan efektiivinen kustannus on ollut eri vuosina, niin se on laskenut aika pitkälle tuonne vuoteen 2020—2021 asti, ollut siellä noin prosentin luokkaa, ehkä vähän alle, ja nyt tällä hetkellä se on noin kaksi prosenttia. Eli ollaan siinä noin vuoden 2012 tasolla tällä hetkellä tässä efektiivisessä kustannuksessa.

Tässä kun valtionvelan kokonaismäärää, tätä valtuutta, nostetaan, niin olisi ollut erittäin hyvä, että tässä mietinnössä olisi kerrottu vähän tästä velkalainojen pituudesta eli kierrosta ja katsottu, kuinka tämä menee vuosien kuluessa, ja mitä on siinä tapahtunut. Sitten seuraavaksi olisi varmasti pitänyt käydä vähän läpi tätä korkotasoa — näitten eri vuosina otettujen lainojen korkotasoa — ja sitten suojausastetta. Ja näin olisi pystytty avaamaan pikasen enemmän tämän ison päätöksen, joka tässä kuitenkin ollaan tekemässä, taustoitusta.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä myöskin näyttää sen, että tämän hallituskauden aikana tätä velkaa otetaan noin 50 miljardia euroa, kun katsotaan tätä velkakaton nousua. Siinä mielessä tämä on linjassa sen pohjan kanssa, mitä täällä on aikaisemmin julkisen talouden suunnitelmissa ja muissa ollut. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

20.22 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! En useinkaan käytä sitaatteja, mutta tuosta aiheesta, josta edustajakollega Lyly äsken aloitti, kirjoitti Iltalehti 22. helmikuuta tänä vuonna, ja otan siitä mahdollisimman lyhyen sitaatin. Pääministeri Orpo oli ilmaissut halunsa, että Suomessa lakiin säädettäisiin velkakatto, joka rajoittaisi valtion velkaantumista myös seuraavilla hallituskausilla. Ja sitten tulee suora lainaus: ”Valtiovarainministeri Riikka Purra ei tyrmää, mutta ei suoraan puollakaan Orpon ehdotusta. ’Tosiasiasahan meillä on lainsäädännössä jo velkakatto. Perustuslain mukaan valtion lainanottovaltuus ja sen määrä perustuu eduskunnan suostumukseen. Tällä hetkellä tuo lainamäärä on 170 miljardia, ja sitä itse asiassa joudutaan aivan muutaman viikon päästä korottamaan, koska lainan määrä kasvaa’, Purra sanoo Iltalehdelle.” Ja nyt olemme siis tekemässä juuri tätä päätöstä, jonka valtiovarainministeri tuossa äsken luonnehti.

Eduskunta on sillä tavalla mielenkiintoinen instituutio, että täällä ei koskaan etukäteen tiedä, mikä on suuri asia ja mikä on pieni asia. Edelliseltä vaalikaudelta mieleeni muistuu se, että kun nostimme työttömyysvakuutusmaksua puolella prosentilla, niin taisin vähän samanlaisessa iltaistunnossa, jossa ei ollut kovinkaan montaa osallistujaa paikalla, käydä sanomassa, että tämän on veronkorotus. Jos me teemme kunnissa puolen prosenttiyksikön veronkorotuksen tai muuta, niin se herättää yleensä voimakkaan keskustelun. Se meni teknisenä tapahtumana, ja tietyllä tavalla tämänkin niukka esittely ja tämä kaikki kertoo siitä, että tämä tietyllä tavalla hoidetaan nyt teknisenä tapahtumana.

Itse tulinkin kuitenkin oikein tähän puheenvuoropöytäntöön sen takia, että ajattelin, jos ei ihan kolme minuuttia riittäisi.

Tiettyjä asioita:

Nämä ovat meille kaikille tuttuja asioita, enkä tässä nyt oikeastaan haasta puolueittain yhtään ketään, mutta meitä kaikkia on tietysti kiinnostanut aika paljon tämä valtionvelan kehitys. Itse katsoin sitä kehitystä sieltä vuodesta 1940 lähtien, ja meillä on ollut siinä neljä semmoista huippukohtaa.

Ymmärrettävistä syistä sodan jälkeen me olimme erittäin velkaantuneita, ja valtion velan määrä vuonna 47 nousi sitten 80 prosenttiin silloisesta bruttokansantulosta. Sen jälkeen seurasi oikeastaan 30 vuotta, jolloin valtionvelan taso oli sekä absoluuttisesti että prosentuaalisesti hyvin pieni, oltiin käytännössä alle 20 miljardissa nykyrahaksi muutettuna ja oltiin käytännössä siellä 10—15 prosentin prosentuaalisessa osuudessa silloiseen kansantuloon suhteutettuna.

No sitten tuli tietenkin se kaikkein nopein ja rajuin muutos siinä 90-luvun laman aikana, jolloin meillä valtionvelka nousi nopeasti 60 miljardiin euroon nykyrahassa ja suhteellinen osuus vastaavasti nousi 60 prosenttiin bruttokansantulosta. Sen jälkeen myös, kun meillä tuli sitten 17 vuotta kestänyt taloudellinen kasvu suunnilleen sieltä vuodesta 93 eteenpäin — no, mahdollisesti 16 vuotta sinne finanssikriisin jälkeiseen tilanteeseen — se prosentuaalinen osuus putosi käytännössä 30 prosenttiin bruttokansantulosta.

Sen jälkeen me ajauduimme finanssikriisiin, joka oli taas raju velkaantumisen vaihe, mutta ei yhtä nopea ja jyrkkä kuin se 90-luvun alun lama, ja sen finanssikriisin jälkeen me emme oikeastaan ole saaneet tätä velkakysymystä kunnolla haltuun. En tiedä, lohduttaako se meitä ketään, mutta tietysti Euroopassa on maita, jotka ovat velkaantuneet vielä enemmän kuin Suomi — tämänhän me kaikki tiedämme, että tämä tuntuu olevan sillä tavalla yhteinen ongelma.

No sitten tietysti tuli edellinen hallitus, pääministeri Rinteen ja Marinin hallitus, ja siihen iski päälle koronakriisi ja sitten tämä Venäjän aggressiivinen hyökkäys Ukrainaan,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

joka laukaisi sitten energiakriisin ja voimakkaan inflaation. Se oli kuitenkin mielenkiintoista, että vuosina 2020—2022 meillä ei itse asiassa valtionvelan osuus bkt:hen suhteutettuna kasvanut. Sen jälkeen sitten on lähtenyt uudelleen tämä osuus kasvamaan.

En nyt lähde populistisesti syylistämään nykyistä hallitusta, sillä kyllähän ne objektiiviset syyt tiedetään: korkojen aivan olennainen muutos, hyvinvointialueiden rahantarve, sitten toisaalta se, että verotulot ovat esimerkiksi liikenteen ja eräiden muiden osalta vähentyneet, ja sitten toisaalta se, että hallituksella on ollut omat prioriteettinsa, joihin on myös haluttu laittaa rahaa. Kaikki tämä yhdessä on vaikuttanut siihen, että nyt näyttää siltä, että me sillä 12—13 miljardin alijäämällä tässä menemme eteenpäin, ja se merkitsee käytännössä sitä noin 50 miljardin lisävelan ottoa, ja se taas edellyttää juuri tämän valtuuden tässä.

Eli tässä halusin vähän havainnollistaa näitä lukuja ilman, että tässä nyt voimakkaasti syylistin tai arvostelin mihinkään suuntaan. Mielenkiintoista on ollut tämä Suomen velan ikään kuin nelikyttäinen kameli, jos näin voisi sanoa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strand.

20.28 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Vi ökar alltså lånefullmakten från 170 miljarder till 205 miljarder euro. Jag hade faktiskt lite liknande tankar som ledamöterna Lyly och Lindén. Vi har inte alltid så hemskt lätt att skilja på små saker och stora saker. Så är det ju ofta på kommunal nivå också, att ska man måla en parkbänk så kan man ha en stor diskussion, men ska man sedan göra någonting för tiotals miljoner så går det med ett klubbslag.

Elikkä hieman samoja ajatuksia oli kuin kollegoilla täällä vasemmalla puolella, jotka pitivät hyviä puheenvuoroja. Kyse on isoista rahoista, ja tähän muistuttaa meitä just siitä, miksi täytyy saada ihmisiä töihin mutta myös ennen kaikkea uusia investointeja, tuottavuutta nostettua, vientiä vetämään entistä paremmin. Meillä ei ole aitoa kasvua ollut 15 vuoteen, ja siihen täytyy kaikessa politiikassa, tki-politiikassa ja kaikessa muussakin, kiinnittää huomiota, että mahdollisimman korkean jalostusarvon vientiteollisuutta saadaan buustattua. Ja jos miettii meidän globaaleja yhtiöitä, niin sillä, että he keskittävät heidän globaalia tki-toimintaansa Suomeen, on aivan valtava merkitys, kun puhutaan kuitenkin aika pienestä maasta, viisi ja puoli miljoonaa — yksi kaupunginosa Shanghaita.

Jos luvuista puhutaan, niin globaalilla tasolla jopa 5 000 miljardia investoidaan puhtaisiin energiajärjestelmiin. Jos suomalaiset yritykset ottavat siitä edes muutaman prosentin, niin varmaan saadaan myös velkoja hoidettua ja sote-maksuja sun muuta. Joten tekemällä oikeita asioita kyllä tätä velkaakin, ainakin jollain tasolla sen nousun tahtia, saadaan vähän jarrutettua.

Men det här var nu också en liten spontan taltur för att lite sätta i proportion de här tingens storlekar.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

20.30 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä syklisyys on mielenkiintoinen, kun katsotaan sitä 90-luvun kriisiä ja sitten vuotta 2008 ja nyt tätä aikaa, missä nyt eletään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

Näissä kaikissa on ollut tämmöinen 16 vuotta eroa, 16—17 vuotta, ja tässä on jonkinlainen sykli olemassa, kun katsotaan tätä taaksepäin. Mielenkiintoista oli silloin 90-luvun alussa se, että kun 60 miljardia sitä velkaa otettiin siihen kriisiin, niin silloin bruttokansantuote oli noin 100 miljardia karkeasti ottaen. Ja kun 2008 otettiin noin 50 miljardia velkaa siihen finanssikriisiin, niin silloin bruttokansantuote oli 200 miljardia. Se on mielenkiintoista. Ja nyt kun mennään tähän hetkeen, niin nyt meillä bkt on lähellä 300:aa miljardia euroa ja nyt me olemme taas suurin piirtein semmoiset 50 miljardia velkaa. Nämä ovat mielenkiintoisia tämmöisiä yksityiskohtia tässä näin.

Sitten se suhde bkt:hen kannattaa aina muistaa. Kun katsotaan pitkällä juoksulla, niin se 90-luvun velka suhteessa bkt:hen oli tosi iso. Se oli jopa suurempi kuin tänä päivänä, kun katsotaan näillä suhteellisuusluvuilla. Mutta se myöskin kertoo sen, että silloin kun tehdään oikeita asioita ja saadaan kasvua aikaiseksi, kasvu maksaa viime kädessä tämän velan. Se on se ainut keino, millä me pystymme tekemään sitä velanhoitokykyä. Nämä leikkaukset, mitä tässäkin nyt on, ovat tämmöisiä hetkellisiä laastareita, ja meidän pitäisi koko ajan pyrkiä siihen, että me saamme kasvua tehtyä. Tärkeätä olisi, että kun me nyt otamme velkaa, niin me otamme velkaa sellaisiin asioihin, joilla me luomme sitä kasvun pohjaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

20.32 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kylläpä edustajakollega Lyly osaa hyvin tiivistää nämä vaativat, isot miljardiasiat, mutta haluan jatkaa tuosta edustajakollega Strandin puheenvuorosta tuottavuudesta.

Itse olen nyt tällä vaalikaudella valtiovarainvaliokunnan jäsen ja tarkastusvaliokunnan jäsen. Tämä tarkastusvaliokunta on osoittautunut sillä tavalla hyvin mielenkiintoiseksi paikaksi, että meillä on ollut siellä mahdollisuus käydä esimerkiksi tätä finanssipolitiikkaa läpi hyvin perusteellisesti, kuulla maan johtavia asiantuntijoita. Täytyy sanoa, että siinä on itse oppinut, ja ehkä yhden tiivistelmän haluaisin tähän itsekin todeta.

Kysyin meidän johtavilta ekonomisteilta, että kun me täällä kaikki sanomme — ja tasavallan presidentti Niinistökin sen sanoo — että 16 vuoteen ei oikein ole kunnolla kasvua ollut, niin mitä siinä suunnilleen vuosina 2008—2010 sitten Suomessa tapahtui. Se oli muistaakseni professori Seija Ilmakunnas, joka totesi yhden asian, mitä en ollut itse kuullut aikaisemmin. Hän sanoi, että meidän ikärakenteemme kääntyi juuri sillä hetkellä erilaiseksi kuin muissa Pohjoismaissa. Eli meillä iän perusteella työvoiman ulkopuolella olevan väestön, siis käytännössä yli 65-vuotiaan väestön, määrä alkoi suhteellisesti lisääntyä voimakkaammin kuin muissa Pohjoismaissa, ja työvoiman määrä alkoi supistua. Siihen vaikutti tietenkin myös sitten se, että niinä vuosina meillä ei ollut juuri maahanmuuttoakaan, joka olisi korvannut tätä työikäisten määrää Suomessa.

Ja sitten tietysti yleisesti tunnettu tosiasia, joka liittyy tuottavuuteen: Vaikka tuntuu aika kaukaiselta puhua Nokia-vuosista, niin käytännössähän tilanne on se, että meidän viennin jalostusaste on alhaisempi. Jos vähän kärjistäisi, me yritämme kilpailla alhaisilla palkoilla ja alhaisella sähkön hinnalla ja liiskaamme puusta sellua ja viemme sitä maailmalle, kun meidän pitäisi tehdä sitä, mitä Tanskassa tehdään, mitä vaikkapa Novo tekee siellä, huipulääketeollisuutta ja muuta tämmöistä. Eli kyllä tämä tuottavuus ja tämä... Sehän, mitä korkeampi tuottavuus ja parempi kasvu on, käytännössä mahdollistaa myös korkeammat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 64/2024 vp

palkat meillä. Eli tästä on ihan tärkeätä keskustella, ja on hyvä, että ne asiat ovat tulleet esille.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi lainanottovaltuudet mietinnön mukaisina. Asian käsittely päättyi.